

BADIIY ASARLARDA XOLERIK TEMPERAMENTLI OBRAZLARNI ANIQLASH USULLARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20172115>

Islomova Go‘zal Ilhom qizi

Navoiy davlat universiteti magistranti

Ulug‘murodova Charosxon Shahriddin qizi

*Navoiy shahar 1-sonli ixtisoslashtirilgan
maktab-internati ona tili va adabiyot o‘qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada badiiy asarlarda xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashning asosiy usullari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilingan. Tadqiqot davomida xolerik temperamentga xos bo‘lgan psixologik va lingvistik belgilar, jumladan, obrazlarning nutqiy xususiyatlari, hissiy-ekspressiv birliklari, ichki monologlari, harakat dinamikasi hamda ijtimoiy munosabatlari o‘rganilgan. Shuningdek, muallif tavsiflari, psixologik portret va tasviriy vositalar orqali qahramon temperamentini aniqlash imkoniyatlari yoritilgan. Maqolada xolerik obrazlarning badiiy asar syujeti va konfliktlar rivojidagi o‘rni ham alohida tahlil qilinib, temperamentni o‘rganishning adabiyotshunoslik hamda psixologiya fanlari uchun muhim ahamiyatga ega ekanligi asoslab berilgan.*

Kalit so‘zlar: *temperament, xolerik temperament, badiiy obraz, psixologik tahlil, lingvistik tahlil, obraz nutqi, ichki monolog, konflikt, drammatizm.*

Abstract: *This article scientifically and theoretically analyzes the main methods of identifying choleric-temperament characters in literary works. During the research, psychological and linguistic features specific to the choleric temperament were studied, including characters’ speech characteristics, emotional-expressive units, internal monologues, movement dynamics, and social relations. In addition, the possibilities of identifying a character’s temperament through authorial descriptions, psychological portraits, and artistic devices were highlighted. The article also examines the role of choleric characters in the development of plot and conflicts in literary works and substantiates the importance of studying temperament for literary studies and psychology.*

Key words: *temperament, choleric temperament, literary character, psychological analysis, linguistic analysis, character speech, internal monologue, conflict, drammatism.*

Аннотация: *В данной статье научно и теоретически проанализированы основные методы определения образов с холерическим темпераментом в художественных произведениях. В ходе исследования были изучены психологические и лингвистические особенности, характерные для холерического темперамента, в частности речевые особенности персонажей, эмоционально-экспрессивные*

единицы, внутренние монологи, динамика движений и социальные отношения. Также освещены возможности определения темперамента героя посредством авторских описаний, психологического портрета и художественных средств. В статье отдельно рассматривается роль холерических образов в развитии сюжета и конфликтов художественного произведения, а также обосновывается важное значение изучения темперамента для литературоведения и психологии.

Ключевые слова: *темперамент, холерический темперамент, художественный образ, психологический анализ, лингвистический анализ, речь персонажа, внутренний монолог, конфликт, драматизм.*

Kirish

Badiiy adabiyot insonning ichki dunyosi, ruhiy holati va xarakter xususiyatlarini badiiy ifoda orqali ochib beradigan muhim estetik hodisa hisoblanadi. Har qanday badiiy asarda obrazlar tizimi muallif g'oyasini ifodalashda asosiy o'rin tutadi. Shu bois qahramonlarning fe'l-atvori, psixologik holati va xulq-atvori asarning mazmun-mohiyatini chuqur anglashda muhim ahamiyat kasb etadi. Inson xarakteri va temperamentining badiiy tasviri esa adabiyotshunoslikning eng dolzarb va qiziqarli yo'nalishlaridan biri sanaladi[5].

Temperament insonning tug'ma psixologik xususiyati bo'lib, u hissiy reaksiyalar, harakat tezligi, muomala uslubi va voqealarga munosabatda yaqqol namoyon bo'ladi. Psixologiyada temperamentning asosiy turlari sifatida sangvinik, xolerik, flegmatik va melankolik ajratib ko'rsatiladi. Ular orasida xolerik temperament o'zining jo'shqinligi, tezkorligi, qat'iyati va kuchli emotsionalligi bilan ajralib turadi. Bunday xususiyatlar badiiy obrazlarda ham yorqin ifodalanib, qahramonlarning

nutqi, harakati va ichki kechinmalarida o'z aksini topadi.

Badiiy asarlarda xolerik temperamentga ega obrazlar ko'pincha faol, tashabbuskor va voqealar rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatuvchi shaxslar sifatida gavdalanadi. Ularning nutqi keskin, hissiy va tezkor bo'lib, qaror qabul qilish jarayonida shoshqaloqlik va qat'iyat birgalikda namoyon bo'ladi. Shu sababli bunday obrazlarni tahlil qilishda faqat tashqi harakatlar emas, balki ularning ichki psixologik holati, dialoglari va muallif tomonidan berilgan tasviriy belgilar ham muhim manba bo'lib xizmat qiladi[2].

Zamonaviy adabiyotshunoslikda obrazlarni psixologik va lingvistik jihatdan o'rganishga qiziqish ortib bormoqda. Chunki qahramon xarakterini chuqur tahlil qilish badiiy asarning g'oyaviy mazmunini to'liqroq anglash imkonini beradi. Shu jihatdan temperament asosida obrazlarni o'rganish nafaqat adabiyotshunoslik, balki psixologiya va pedagogika fanlari uchun ham dolzarb ilmiy yo'nalish hisoblanadi.

Asosiy qism

Badiiy asarlarda obrazlarning temperament xususiyatlarini aniqlash murakkab psixologik va lingvistik jarayon hisoblanadi. Har bir qahramonning ichki dunyosi, ruhiy kechinmalari, voqealarga bo'lgan munosabati hamda nutq uslubi uning temperament turini belgilovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi. Xolerik temperament esa hissiy jo'shqinlik, tezkorlik, qat'iyatlilik, ta'sirchanlik va ba'zan keskinlik bilan xarakterlanadi. Shu sababli badiiy asarlarda xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashda qahramonning nafaqat tashqi harakatlari, balki ichki psixologik holati ham chuqur tahlil qilinadi. Xolerik obrazlar odatda voqealar markazida bo'lib, faol harakat qiluvchi, o'z fikrini qat'iy himoya qiluvchi hamda ijtimoiy munosabatlarda yetakchilikka intiluvchi qahramon sifatida gavdalanadi. Bunday obrazlarning emotsional holati tez o'zgaradi, ular atrofdagi hodisalarga kuchli reaksiya bildiradi va ko'pincha murakkab vaziyatlarda tez qaror qabul qiladi[2].

Xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashning eng muhim usullaridan biri ularning nutqini lingvistik jihatdan tahlil qilishdir. Chunki inson temperamentining asosiy belgilaridan biri uning gapirish uslubida namoyon bo'ladi. Xolerik obrazlarning nutqida hissiy-ekspressiv birliklar, undov gaplar, keskin murojaatlar, buyruq shakllari va tezkor fikr ifodalovchi sintaktik konstruksiyalar ko'p uchraydi. Ular ko'pincha baland ohangda gapiruvchi, suhbat davomida

faol pozitsiyani egallovchi hamda hissiyotlarini yashirmaydigan qahramon sifatida tasvirlanadi. Masalan, badiiy dialoglarda xolerik obrazning tez-tez keskin savollar berishi, suhbatdoshining fikrini bo'lishi yoki his-tuyg'ularini ochiq ifodalashi uning temperamentini aniqlashda muhim belgi hisoblanadi. Ayniqsa, undov belgilarining ko'pligi, hissiy ta'kidlovchi so'zlarning ishlatilishi va gaplarning qisqa, tezkor shaklda qurilishi xolerik xarakterga xos nutqiy xususiyatlarni yuzaga chiqaradi[6]. Badiiy asarlarda xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashda psixologik portret tahlili ham muhim metod hisoblanadi. Muallif tomonidan obrazning tashqi ko'rinishi, mimikasi, harakatlari va hissiy holatlari tasvirlanishi orqali qahramonning temperament turi ochib beriladi. Xolerik obrazlar ko'pincha serharakat, chaqqon, jizzaki yoki tez ta'sirlanuvchi shaxs sifatida tasvirlanadi. Ularning yuz ifodalarida keskinlik, qarashlarida qat'iyat va harakatlarida shoshqaloqlik seziladi. Bunday obrazlar murakkab vaziyatlarda uzoq o'ylab o'tirmasdan tezkor qaror chiqarishga moyil bo'ladi. Adabiy tasvirlarda qahramonning "tez o'rnidan turdi", "g'azab bilan javob berdi", "keskin ohangda gapirdi" kabi ifodalar bilan tavsiflanishi xolerik temperamentni aniqlashda muhim detal hisoblanadi. Psixologik portret orqali muallif qahramonning ichki hissiyotlarini ham ochib beradi va bu o'quvchiga obrazning temperament xususiyatlarini chuqurroq anglash imkonini yaratadi[8].

Xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashda ichki monologlar va ruhiy kechinmalar tahlili ham katta ahamiyatga ega. Chunki badiiy asarlarda qahramonning ichki nutqi uning ruhiy holatini ochib beruvchi asosiy vositalardan biri hisoblanadi. Xolerik obrazlarning ichki monologlarida hissiy zo‘riqish, keskin munosabat, sabrsizlik va tezkor xulosa chiqarish holatlari ustunlik qiladi. Ular ko‘pincha ichki kurashlarga moyil bo‘lib, o‘z maqsadiga erishish uchun kuchli iroda namoyon etadi. Shu bilan birga, xolerik temperamentli qahramonlarning ichki nutqida g‘azab, qat‘iyat, norozilik yoki kuchli ishonch kabi hissiyotlar faol ifodalanadi. Bu holat obrazning psixologik individualligini shakllantirishga xizmat qiladi. Muallif tomonidan ichki monologlarda qo‘llanilgan hissiy ifodalar va emotsional tasvirlar qahramonning temperamentini aniqlash uchun muhim manba bo‘lib xizmat qiladi[7].

Obrazlarning boshqa qahramonlar bilan munosabatini tahlil qilish ham xolerik temperamentni aniqlashda samarali usullardan biridir. Xolerik temperamentli qahramonlar odatda jamoada faol, tashabbuskor va yetakchilikka intiluvchi shaxs sifatida namoyon bo‘ladi. Ular boshqalarning sustkashligi yoki loqaydligiga nisbatan tez g‘azablanadi, o‘z fikrini qat‘iy himoya qiladi hamda konfliktli vaziyatlarda faol ishtirok etadi. Bunday obrazlar ko‘pincha dramatik voqealarning rivojlanishiga sababchi bo‘ladi. Chunki ularning keskin xarakteri syujetdagi ziddiyatlarni

kuchaytiradi va asarning emotsional ta’sirchanligini oshiradi. Ayniqsa, konfliktli sahnalarda xolerik obrazlarning tezkor reaksiya bildirishi, hissiyotlarga berilishi va muammolarni kuch bilan hal qilishga moyilligi yaqqol ko‘zga tashlanadi. Shu sababli obrazlarning ijtimoiy munosabatlarini tahlil qilish orqali ham ularning temperament turini aniqlash mumkin[4].

Badiiy asarlarda xolerik temperamentni aniqlashda muallif nutqi va tasvir vositalari ham muhim ahamiyatga ega. Muallif qahramon xarakterini ochishda turli badiiy vositalardan foydalanadi. Xususan, metafora, epitet, taqqoslash va emotsional tavsiflar orqali obrazning hissiy holati va temperament xususiyatlari yanada yorqin ifodalanadi. Masalan, *“olovdek jo‘shqin”*, *“chaqmoqdek tez”*, *“keskin fe‘lli”* kabi tasviriy ifodalar xolerik temperamentni badiiy jihatdan kuchaytiradi. Shuningdek, muallifning obrazga bergan bahosi, uning harakatlariga bo‘lgan munosabati ham qahramon temperamentini anglashda yordam beradi. Muallif tavsiflari orqali o‘quvchi qahramonning ruhiy dinamikasi va emotsional faoliyatini chuqurroq his qiladi[8].

Zamonaviy lingvistik va psixologik metodlardan foydalanish ham muhim ilmiy ahamiyatga ega. Bugungi kunda badiiy matnlarni diskursiv, pragmatik va psixolingvistik jihatdan o‘rganish orqali obrazlarning individual xususiyatlarini yanada aniqroq tahlil qilish imkoniyati kengaymoqda. Ayniqsa, psixolingvistik tahlilda qahramon

nutqidagi hissiy birliklar, agressiv ifodalar, tezkor javob reaksiyalari va kommunikativ faollik xolerik temperamentning asosiy belgilaridan biri sifatida qaraladi. Shu bilan birga, qahramonning harakat dinamikasi, syujetdagi faol ishtiroki ham temperamentni aniqlashda muhim omil hisoblanadi. Zamonaviy tadqiqotlarda temperament va badiiy obraz o'rtasidagi bog'liqlik inson psixologiyasini adabiyot orqali o'rganish imkonini beruvchi samarali metodologik yo'nalish sifatida e'tirof etilmoqda[9].

Xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashda voqealar rivojidagi faollik darajasini o'rganish ham muhim metodlardan biri hisoblanadi. Chunki xolerik xarakterga ega qahramonlar odatda syujet harakatlantiruvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi. Ular voqealarning oddiy kuzatuvchisi emas, balki faol ishtirokchisi bo'lib, asardagi keskin burilishlar ko'pincha aynan shu obrazlar faoliyati bilan bog'liq holda yuzaga keladi. Xolerik qahramonlar tashabbus ko'rsatishga moyil bo'lgani sababli, muallif ularni murakkab vaziyatlarga tez-tez olib kiradi. Ularning qarorlari va hissiyotlarga asoslangan harakatlari asar dramtizmini kuchaytiradi. Bunday qahramonlar ko'pincha xavfli yoki tavakkalchilikni talab qiladigan holatlarda oldinga chiqadi, boshqalarga ta'sir ko'rsatadi va atrofdagilarni harakatga undaydi. Shu jihatdan syujetdagi dinamika va konfliktlarning manbasini tahlil qilish

orqali ham xolerik temperamentni aniqlash mumkin bo'ladi[4].

Badiiy asarlarda xolerik obrazlarning emotsional reaksiyalarini kuzatish ham muhim ahamiyatga ega. Psixologiyada xolerik temperamentning asosiy belgilaridan biri hissiyotlarning kuchli va tez namoyon bo'lishidir. Shu sababli badiiy matnda qahramonning quvonch, g'azab, rashk, nafrat yoki hayajon kabi hissiyotlarga qanday javob qaytarishi temperamentni belgilovchi omil hisoblanadi. Xolerik obrazlar ko'pincha hissiyotlarini nazorat qilishda qiynaladi va ularni ochiq ifodalaydi. Muallif bunday holatlarni tasvirlashda emotsional fonni kuchaytiruvchi so'zlardan, keskin tasvirlardan va ta'sirchan sintaktik qurilmalardan foydalanadi. Masalan, obrazning birdan jahli chiqishi, keskin harakat qilishi yoki qisqa vaqt ichida ruhiy holatining o'zgarishi uning xolerik xarakterini ko'rsatadi. Ayniqsa, konfliktli sahnalarda bunday qahramonlarning emotsional portreti yanada yorqin namoyon bo'ladi[2].

Xolerik temperamentni aniqlashda qahramonning vaqt va vaziyatga munosabati ham alohida o'rganiladi. Bunday obrazlar odatda sustlikni yoqtirmaydi, uzoq kutishga toqat qilolmaydi va tez natijaga erishishni istaydi. Shu sababli ular ko'pincha voqealarni tezlashtirishga urinadi yoki boshqalarning sekin harakatidan norozi bo'ladi. Asarda qahramonning "darhol", "tezroq", "hozirning o'zida" kabi ifodalardan foydalanishi uning

temperament xususiyatini ko'rsatadigan muhim belgilar sirasiga kiradi. Bundan tashqari, xolerik obrazlar uzoq davom etadigan muhokama yoki ikkilanib qolish holatlarini yoqtirmaydi. Ular vaziyatni qisqa vaqt ichida hal qilishga intiladi. Bu esa ularning xarakterida qat'iyat va shoshqaloqlikning uyg'unlashganini namoyon etadi. Badiiy matnlarda xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashda tasviriy detallar tizimi ham muhim rol o'ynaydi. Muallif ayrim mayda detallardan foydalanib qahramonning ichki dunyosini ochib beradi. Masalan, obrazning tez yurishi, qo'llarini keskin harakatlantirishi, ovozining balandligi yoki tez-tez o'rnidan turib ketishi kabi detallar xolerik xarakterga xos holatlarni bildiradi. Adabiyotshunoslikda bunday detallar "psixologik detal" deb yuritiladi va ular qahramonning temperamentini tabiiy ravishda ochib berishga xizmat qiladi. Ayniqsa, dramatik asarlarda personajning sahnadagi harakatlari, mimikasi va pauzalari orqali uning temperament turi yanada aniqroq namoyon bo'ladi. Shu sababli xolerik obrazlarni tahlil qilishda nafaqat nutq, balki tasviriy detal va sahnaviy holatlar ham kompleks ravishda o'rganilishi kerak[10].

Qahramonning liderlik xususiyatlari ham muhim mezonlardan biri sanaladi. Bunday obrazlar ko'pincha boshqalarga ta'sir o'tkaza oladigan, jamoani boshqarishga intiladigan va o'z g'oyasini himoya qiladigan shaxs sifatida namoyon bo'ladi. Ular qat'iyatli va faol bo'lgani sababli boshqa personajlar

ustidan ma'lum darajada ruhiy ta'sirga ega bo'ladi. Ayrim hollarda xolerik qahramonlar asardagi asosiy konfliktning markaziga aylanadi, chunki ularning o'ta faol xarakteri atrofdagilar bilan qarama-qarshilikka olib keladi. Shu bilan birga, bunday obrazlar qiyin vaziyatlarda tashabbus ko'rsatishi bilan ham ajralib turadi. Muallif ularni ko'pincha jamiyatdagi faol, jasur va kurashchan insonlar timsolida tasvirlaydi.

Xolerik temperamentni aniqlashda badiiy asarning janr xususiyatlarini hisobga olish ham muhimdir. Chunki turli janrlarda temperamentning ifodalanish usuli o'ziga xos shaklda namoyon bo'ladi. Masalan, dramatik asarlarda xolerik obrazlarning keskin dialoglari va hissiy harakatlari ko'proq ko'zga tashlansa, epik asarlarda ularning ichki ruhiy kechinmalari batafsil tasvirlanadi. Lirik asarlarda esa xolerik temperament ko'proq hissiy jo'shqinlik, ehtiros va kuchli ruhiy holatlar orqali ifodalanadi. Shu sababli obrazni tahlil qilishda asarning janri, uslubi va badiiy konsepsiyasi ham inobatga olinishi kerak bo'ladi[5].

Badiiy asarlarda xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashda qahramonning qaror qabul qilish usuli ham muhim psixologik ko'rsatkich sanaladi. Xolerik xarakterga ega personajlar uzoq mulohaza yuritishdan ko'ra tezkor harakat qilishni afzal ko'radi. Ular ba'zan hissiyot ta'sirida qaror chiqaradi va bu holat syujet rivojida keskin vaziyatlarni yuzaga keltiradi. Ayniqsa, impulsiv qarorlar qabul qiluvchi

qahramonlar ko'pincha xolerik temperamentga mansub bo'ladi. Muallif bu xususiyatni tasvirlash orqali obrazning tabiiy psixologik holatini ochib beradi. Shu bilan birga, xolerik qahramonlar muvaffaqiyatsizlikka uchraganda ham kuchli hissiy reaksiya bildiradi, bu esa ularning ichki ruhiy energiyasi yuqoriligidan dalolat beradi[2].

Xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashning yana bir muhim jihati — ularning maqsad sari intilish darajasidir. Bunday qahramonlar odatda o'z oldiga aniq maqsad qo'yadi va unga erishishda faol harakat qiladi. Ular to'siqlardan cho'chimaydi, murakkab vaziyatlarda ham kurashishni davom ettiradi. Shu sababli xolerik obrazlar ko'pincha qat'iyat, jasorat va irodaning badiiy ifodasi sifatida talqin qilinadi. Ularning ichki energiyasi asardagi voqealarning ritmini tezlashtiradi va o'quvchi diqqatini doimiy ravishda faol harakatga yo'naltiradi. Natijada bunday qahramonlar badiiy asarning emotsional va dramatik markaziga aylanadi. Umuman olganda, badiiy asarlarda xolerik temperamentli obrazlarni aniqlash ko'p qirrali tahlil jarayoni bo'lib, unda lingvistik, psixologik va adabiy-estetik metodlar o'zaro uyg'unlashadi. Obrazning nutqi, ichki monologi, psixologik portreti, ijtimoiy munosabatlari va muallif tavsiflari birgalikda tahlil qilingandagina qahramon temperamentining haqiqiy mohiyati ochib beriladi. Xolerik temperamentli obrazlar badiiy asarlarning emotsional kuchini oshiradi, konflikt va dramatismni

rivojlantiradi hamda o'quvchining ruhiy ta'sirlanishiga xizmat qiladi. Shu sababli bunday obrazlarni ilmiy asosda tahlil qilish adabiyotshunoslik va psixologiya fanlari uchun muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, badiiy asarlarda obrazlarning temperament xususiyatlarini o'rganish qahramon xarakterini chuqurroq anglashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, xolerik temperamentli obrazlar o'zining faolligi, hissiy jo'shqinligi, qat'iyatliliigi va voqealarga tezkor munosabati bilan boshqa obrazlardan ajralib turadi. Bunday qahramonlar badiiy asar syujetining rivojlanishida muhim o'rin egallab, konflikt va dramatismni kuchaytirishga xizmat qiladi[5]. Maqola davomida xolerik temperamentli obrazlarni aniqlashda lingvistik, psixologik va badiiy-estetik yondashuvlarning ahamiyati yoritildi. Obrazlarning nutqi, ichki kechinmalari, harakatlari va boshqa qahramonlar bilan munosabatlari orqali ularning temperament xususiyatlarini aniqlash mumkinligi tahlil qilindi. Shuningdek, muallif tomonidan qo'llangan tasviriy vositalar ham qahramon ruhiyatini ochib berishda muhim omil ekanligi ta'kidlandi.

Badiiy obrazlarni temperament asosida tahlil qilish nafaqat asarning mazmunini chuqurroq tushunishga, balki inson psixologiyasini badiiy talqin qilish imkoniyatlarini ham kengaytiradi. Shu jihatdan xolerik temperamentli obrazlarni o'rganish adabiyotshunoslik, psixologiya

va lingvistika fanlari uchun muhim ilmiy ahamiyatga ega hisoblanadi. Umuman olganda, temperament bilan bogʻliq

tadqiqotlar badiiy asarlarning ruhiy va estetik mohiyatini yanada toʻliqroq ochib berishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Karimov I. Yuksak maʼnaviyat – yengilmas kuch. Maʼnaviyat, Toshkent, 2008, 176 b.
2. Gʻoziev E. Psixologiya. Oʻqituvchi, Toshkent, 2002, 256 b.
3. Davletshin M., Doʻstmuhamedova Sh., Mavlonov M., Toʻychiyeva S. Yosh va pedagogik psixologiya. TDPU nashriyoti, Toshkent, 2004, 300 b.
4. Rajabov N. Badiiy asar psixologizmi va xarakter talqini. Fan, Toshkent, 2010, 224 b.
5. Quronov D. Adabiyotshunoslik nazariyasi. Akademnashr, Toshkent, 2018, 336 b.
6. Yoʻldoshev B. Badiiy matn lingvistikasi. Fan, Toshkent, 2008, 192 b.
7. Hamdamov U. Badiiy tafakkur va ruhiyat talqini. Mumtoz soʻz, Toshkent, 2015, 240 b.
8. Ahmedov S. Badiiy obraz va xarakter muammosi. Fan va texnologiya, Toshkent, 2012, 198 b.
9. Nurmonov A. Lingvistik tahlil asoslari. Oʻzbekiston Milliy Ensiklopediyasi, Toshkent, 2007, 232 b.
10. Abdurahmonov Gʻ. Matn lingvistikasi asoslari. Universitet, Toshkent, 2011, 210 b.